

Η αυτόφωρη διαδικασία σήμερα: Στα όρια του νομικού πολιτισμού

του Κώστα Παπαδάκη

•1. **Η «προανάκριση»**

Ανάμεσα στην αυτόφωρη σύλληψη και την επίσημη απόκτηση της ιδιότητας του κατηγορουμένου από τον συλληφθέντα συχνά η απόσταση είναι αρκετά μεγάλη, τόσο ώστε να καθιστά αδύνατη την άσκηση των δικαιωμάτων του. Και συζητάμε για τα δικαιώματα εκείνα που δεν εξαιρούνται της εφαρμογής τους, ακόμη και στην αυτόφωρη διαδικασία (άρθρα 100, 101, 103, 104 Κ.Ποιν.Δ).

Σύμφωνα με το άρθρο **105 Κ.Ποιν.Δ.**, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 2 παρ. 2^α του ν. 2408/1996, «*όταν ενεργείται προανάκριση σύμφωνα με το άρθρο 243 παρ. 2 του παρόντος, η εξέταση γίνεται όπως ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 273 και 274, εκείνος που εξετάζεται έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 103 και 104*».

Δηλαδή, ακόμη και στη διαδικασία του αυτοφώρου (άρθρο 243) ο κατηγορούμενος πρέπει να απολογείται αφού του γνωστοποιηθούν οι σχετικές κατηγορίες όπως συμβαίνει και στην κύρια ανάκριση (άρθρα 273, 274), και του επιτραπεί η επικοινωνία με συνήγορο, η γνώση των εγγράφων της ανάκρισης και η λήψη αντιγράφων τους, αφού βέβαια προηγουμένως του έχουν γνωστοποιηθεί υποχρεωτικά από τον ανακριτικό υπάλληλο τα δικαιώματα αυτά (άρθρα 103, 104 και 100, 101 στα οποία το 104 παραπέμπει).

Στην πράξη, ο επ αυτοφώρω συλληφθείς προσάγεται στο αστυνομικό τμήμα **ως μάρτυρας ή για «εξακρίβωση στοιχείων» ή με σκόπιμα αδιευκρίνιστη αιτία** και κρατείται εκεί για πολύ ή λίγο χρόνο, χρόνο ικανό πάντως για να τον κάμψει ψυχολογικά, να του εμβάλει το φόβο και την υποταγή στην εξουσία της αστυνομίας, χωρίς δικαίωμα επικοινωνίας με συνήγορο, αφού το δικαίωμα αυτό προσιδιάζει σε κατηγορούμενο, ιδιότητα η οποία όμως δεν του έχει ακόμη «απονεμηθεί» ακριβώς για να αποστειρευτεί τα από αυτήν απορρέοντα δικαιώματα, ενώ υφίσταται στο ακέραιο τις απορρέουσες από αυτήν υποχρεώσεις.

Στη συνέχεια καλείται να δώσει μαρτυρική κατάθεση ή ακόμη την περιβόητη «ανωμοτί εξέταση», η οποία εξ όσων γνωρίζω αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία της χώρας μας, δηλαδή **κατ ουσίαν υποχρεώνεται να απολογηθεί**, καταθέτοντας περιστατικά από τα οποία είναι δυνατό να επιβαρύνει τη θέση του χωρίς προηγουμένως να έχει λάβει γνώση της δικογραφίας και να συμβουλευθεί το νομικό του παραστάτη.

Η κατάθεσή του αυτή διαμορφώνει τη στάση του, προς την οποία είναι ατελέσφορο στη συνέχεια να έλθει σε αντίφαση. Ταυτόχρονα αποτελεί «στοιχείο» που συντελεί ουσιαστικά στον σχηματισμό της δικογραφίας και τον εξετασθέντα και τυπικά πλέον κατηγορούμενο. Έτσι, η αστυνομία έχει προσθέσει στην παραγωγή της έναν ακόμη κατηγορούμενο και έχει επιβεβαιώσει την επιτέλεση του έργου της.

Σύμφωνα με τα δεύτερη παράγραφο του άρθρου **105 ΚΠοινΔ** : *Η κατά παράβαση του παρόντος άρθρου εξέταση είναι άκυρη και δεν λαμβάνεται υπόψη. Κατά τα άλλα εφαρμόζεται το δεύτερο*

εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 31.

Δηλαδή η εξέταση αυτή, όταν υφίσταται, όχι μόνο είναι άκυρη και δεν λαμβάνεται υπόψη, αλλά αποχωρίζεται από τη δικογραφία, ώστε να μην αποτελεί μέρος της.

Η κύρωση αυτή αποτυπώνει υπό τύπο ευχής τη βούληση του νομοθέτη να παύσει αυτό το καθεστώς κατασκευής κατηγορουμένων (ως και η νομοθετική εξουσία ενοχλείται από την αποκάλυπτη παραβίαση των κανόνων της). Στην πράξη όμως όχι μόνο εξακολουθούν να λαμβάνονται τέτοιες καταθέσεις με την παραπάνω μεθόδευση, αλλά και παραμένουν στη δικογραφία και διαβάζονται από τους εισαγγελείς και τους δικαστές και λαμβάνονται υπόψη, έστω και χωρίς τούτο να διατυπώνεται πανηγυρικά στις διατάξεις και τις αποφάσεις.

Αλλωστε στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει στη δικογραφία η αμέσως εν συνεχεία λαμβανόμενη προανακριτική απολογία, η οποία αποτελεί παράγωγο της ανωμοτί εξέτασης και σχεδόν πάντοτε επιβεβαιώνει το περιεχόμενο της, αναφέρεται σε αυτό ή το επαναλαμβάνει αυτούσιο. Συντάσσεται και αυτή τις περισσότερες φορές χωρίς τη γνωστοποίηση και τη δυνατότητα άσκησης των παραπάνω δικαιωμάτων και υπό το κράτος της ήδη διαμορφωμένης κατάθεσης του συλληφθέντος.

Ωστόσο, οι αναγνώστες κάθε προανακριτικής απολογίας πληροφορούνται πάντοτε από το στερεότυπο προσυντεταγμένο μέρος της ότι

Συνήθως τότε, δηλαδή εκ των υστέρων και αφού έχει υπογράψει, το πληροφορείται και ο ίδιος ο κατηγορούμενος.

Αλλιώς θα πρέπει να υποθέσουμε ότι είναι τόσο μεγάλη η πλειονότητα των κατηγορουμένων - κοροϊδών, οι οποίοι συνηθίζουν να παραιτούνται των δικονομικών τους δικαιωμάτων, παρότι αυτά τους εξηγούνται αναλυτικά, ώστε οι αστυνομικές αρχές να έχουν φροντίσει να προσυντάσσουν τα σχετικά έντυπα χάριν συντομίας.

Ετσι, μετά τις παραβάσεις ακολουθεί η συγκάλυψη. Και έπονται τα περαιτέρω.

2. Από την «προανάκριση» στην παραπομπή

α) Η σήμανση

Τα περαιτέρω είναι κατ αρχήν η απαραίτητη διέλευση από τη Διεύθυνση Ασφάλειας και τις επιμέρους υπηρεσίες της. Προϊόν της διέλευσης αυτής είναι μεταξύ άλλων το περιβόητο Δελτίο της σήμανσης (Π.Δ. 342/1977), στο οποίο αναγράφεται κατά περίπτωση εάν από τη δακτυλοσκόπηση προέκυψε ο συλληφθείς είναι «προσεσημασμένος».

Προσεσημασμένος δεν σημαίνει τίποτε άλλο από το ότι για κάποια αιτία αυτός που χαρακτηρίζεται έτσι συνέβη κάποτε να έδωσε δακτυλικά αποτυπώματα. Το αποτέλεσμα της αιτίας για την οποία δακτυλοσκοπήθηκε δεν προκύπτει από το σχετικό δελτίο. Και φυσικά δεν είναι δυνατό να αποδεικνύεται παραχρήμα από τον κάθε προσαγόμενο συλληφθέντα.

Το δελτίο όμως, το οποίο από άποψη αξιολόγησης της προσωπικότητας του συλλαμβανομένου διαιρεί, **με κριτήριο αντιδικονομικό, αυθαίρετο και εν τέλει επισφαλές**, τους κατηγορούμενους σε δύο κατηγορίες, τους προσεσημασμένους και μη, καθίσταται **στοιχείο της δικογραφίας**, υποκαθιστά το πάντοτε ελλείπον (παρά τη ρητή, έστω και ατελή, υποχρέωση της Εισαγγελίας κατ' άρθρο 575 παρ. 2 εδ. α' Κ.Ποιν.Δ., η οποία δεν εξαιρείται στην αυτόφωρη διαδικασία) **δελτίο ποινικού μητρώου**, ασκεί καθοριστική συχνά επιρροή στην κρίση του εισαγγελέα για παραπομπή και για παράταση της κράτησης (ιδίως τις Κυριακές που δεν συνεδριάζει αυτόφωρο και συνεπώς η κράτηση από τον χρόνο παραπομπής στον Εισαγγελέα εάν παραταθεί μέλλει να διαρκέσει ένα τουλάχιστον ακόμη εικοσιτετράωρο), αλλά ακόμη και στην κρίση του δικαστηρίου περί της ενοχής η μη του «προσεσημασμένου».

β) Η προσαγωγή στον εισαγγελέα και η παραπομπή στο αυτόφωρο

Η προσαγωγή πρέπει να γίνεται μέσα σε εικοσιτέσσερις ώρες (άρθρο **6 παρ. 2 Σ**) από τη σύλληψη (και «**αμέσως**» χωρίς δηλαδή καν την αναφορά του μέγιστου ορίου των 24 ωρών κατ' άρθρο **418 παρ. 1 Κ.Ποιν.Δ.**), εφόσον η σύλληψη γίνεται στα όρια της έδρας του εισαγγελέα, με συνέπεια την υποχρέωση απόλυσης σε αντίθετη περίπτωση από κάθε αρμόδιο για την κράτηση υπάλληλο, υπό την απειλή της ποινικής δίωξης για παράνομη κατακράτηση παρά το Σύνταγμα (άρθρα **6 παρ. 3 Σ και 326 Π.Κ.**).

Στην πράξη το εικοσιτετράωρο συχνά παρατείνεται. Είτε διότι το Α.Τ. που ενήργησε τη σύλληψη αργεί περισσότερο του συνήθους να ολοκληρώσει την «προανάκριση», είτε διότι καθυστερούν οι διατυπώσεις στη σήμανση, είτε διότι οι τελευταίες ώρες του 24ώρου δεν συμπίπτουν με τις ώρες υπηρεσίας των εισαγγελέων στα γραφεία της εισαγγελίας, οπότε π.χ. η προσαγωγή που θα έπρεπε να γίνει τις μεσημβρινές ώρες γίνεται τελικά μετά τις 17.30' κλπ.

Εξω από την Εισαγγελία **οι κάμερες караδοκούν**. Εάν τη συγκεκριμένη ημέρα υπάρχει θήραμα υψηλής θεαματικότητας, μαζί με το θήραμα διαπομπεύεται και κάθε άλλος που διαβαίνει την πύλη της, καθώς βιντεοσκοπείται σιδηροδέσιμος. Είναι δικαίωμα βεβαίως του κατηγορουμένου και η απαγόρευση εικονοληψίας και ηχοληψίας. Αλλά δυστυχώς και εν προκειμένω **τα δικαιώματα ευημερούν μόνο στις διατάξεις**.

Η Εισαγγελία αντί να περιφρουρεί το δικαίωμα επί της προσωπικότητας των πολιτών, τους οποίους σε τελευταία ανάλυση άκοντες προσάγει στο οίκημά της, θα έλεγε κανείς ότι θάλπει τη «δημοσιότητα» της κίνησης περί την είσοδό της. Γιατί από την κίνηση προκύπτει λειτουργία. Και της αστυνομίας και της εισαγγελίας. Λειτουργούν, άρα υπάρχουν. Για να νοιώθει έτσι το τηλεοπτικό κοινό ότι εφαρμόζονται απαρέγκλιτα ο νόμος και η τάξη.

Σύμφωνα με το άρθρο **418 παρ. 2 εδ. 2** «Ο εισαγγελέας γνωστοποιεί προφορικά τα στοιχεία της κατηγορίας στον κατηγορούμενο χωρίς να απαιτείται η κοινοποίηση σε αυτόν κλητηρίου θεσπίσματος». Ενώ σύμφωνα με θεμελιώδεις αρχές της ποινικής διαδικασίας ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να ακουσθεί πριν την έκδοση οποιασδήποτε πράξης ή διάταξης.

Στην πράξη ο εισαγγελέας ποινικής δίωξης προσυπογράφει τις κατηγορίες που διατυπώνονται στο διαβιβαστικό της δικογραφίας και παραπέμπει στο αυτόφωρο. Η αυτονόητη προηγούμενη ακρόαση του κατηγορουμένου έχει αρχίσει να σπανίζει καθώς ο κατηγορούμενος τις περισσότερες φορές δεν

καλείται στο εισαγγελικό γραφείο. Αυτό συμβαίνει μόνο όταν ζητείται, ιδίως εάν μαζί με αυτόν παρίσταται συνήγορος και το απαιτεί. Στις λοιπές περιπτώσεις περιμένει απ έξω κρατούμενος, μαζί με το συνοδό του, ώσπου να εξέλθει η δικογραφία την οποία στο μεταξύ ο εισαγγελέας έχει παραλάβει και επεξεργάζεται. Όταν η δικογραφία εξέρχεται έχουν ήδη υπογραφεί η παραπομπή και η κατηγορία και ο κατηγορούμενος απλά καλείται στο παρακείμενο γραφείο της γραμματείας για να υπογράψει τη συνοπτική έκθεση της γνωστοποίησης.

Λήψη αντιγράφων της δικογραφίας δεν είναι δυνατή στο χώρο της εισαγγελίας. Το δικαίωμα αυτό είναι δυνατό να ασκηθεί μόνο εάν ο κατηγορούμενος ζητήσει και λάβει από το δικαστήριο την τριήμερη αναβολή και εφόσον ανάμεσα στην αρχική και την μετ αναβολή δικάσιμο μεσολαβεί εργάσιμη ημέρα. Ακόμη και η απλή ανάγνωση της δικογραφίας εκλαμβάνεται από την εισαγγελία ως πολυτέλεια ασύμβατη με τη διαδικασία του αυτοφώρου.

3) Στο ακροατήριο

Η εικόνα του αυτοφώρου την ώρα που συνεδριάζει είναι ένα από τα πλέον αλγεινά θεάματα στον χώρο των δικαστηρίων. Δεν υπάρχει ανθρώπινη αίσθηση που να μην προσβάλλεται ακόμη και σε όσους συχνάζουν στο χώρο, ούτε νομική συνείδηση που να μην ενοχλείται από την κατάφωρη και πολλές φορές αποκάλυπτη παραβίαση στοιχειωδών δικαιωμάτων όσων έχουν την ατυχία να προσάγονται εκεί ως κατηγορούμενοι, ιδίως όταν είναι αλλοδαποί ή όταν δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να αγοράσουν τα δικαιώματα που τους παρέχει η δικονομία (γιατί σε μία εμπορευματική κοινωνία **τα δικαιώματα αποτελούν επίσης εμπορεύματα - για να ασκηθούν πρέπει να αγοραστούν** και γιατί ειδικά στην Ελλάδα η έννοια του **κράτους πρόνοιας**, όση απέμεινε από τις νεοφιλελεύθερες και εκσυγχρονιστικές επιδρομές, ουδέποτε περιέκλεισε και τη **δωρεάν δικαιοσύνη**) πληρώνοντας κάποιον δικηγόρο για να τους υπερασπιστεί.

Ακόμη, **το οργανωτικό χάος αναμετράται με το νομικό** σε τέτοιο βαθμό που είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το κατισχύον. Κανείς δεν γνωρίζει εάν η υπόθεσή του θα εκφωνηθεί για να δικασθεί σε ένα λεπτό ή σε κάποιες ώρες. Πινάκιο δεν υπάρχει. Το συντάσσει ο εισαγγελέας της έδρας, ο οποίος ταυτόχρονα δικάζει ενώ παραλαμβάνει νέες δικογραφίες και τις διευθετεί επί τόπου. Για να μάθει κάποιος τη σειρά του πρέπει να τον διακόψει, όχι πάντα με επιτυχία, και για να βρεί την ευκαιρία να το κάνει πρέπει να στηθεί αρκετά μέχρι να εκτιμήσει την κατάλληλη στιγμή. Η συνεδρίαση είναι δυνατό να κρατήσει μέχρι τα μεσάνυχτα, τα ξημερώματα ή να διακοπεί για την επόμενη. Ιδίως τις ημέρες των δικαστικών διακοπών στην Αθήνα, όταν τα δύο αυτόφωρα συμπύσσονται σε ένα, το οποίο εκτός των άλλων εκδικάζει και ακυρώσεις, συγχωνεύσεις, αναστολές κλπ.

Η αίθουσα ασφυκτικά γεμάτη από κατηγορούμενους, συνοδούς, συνηγόρους, φρουρούς και άλλους. Δεκάδες κατηγορούμενοι στοιβάζονται, **σιδηροδέσμιτοι μέσα στην αίθουσα μέχρι τη στιγμή που κάθονται στο εδώλιο**, καθιστοί ή όρθιοι, ή ακόμη και σκλαδόν στο δάπεδο της αίθουσας. Με τα ίδια ρούχα που φορούσαν (αν φορούσαν) όταν τους συνέλαβαν αν δεν υπάρχει κανείς να τους φέρει άλλα. Ανάμεσά τους τοξικομανείς χωρίς καμμία ιατρική μέριμνα στη διάρκεια της κράτησής τους, συχνά ημιλιπόθυμοι, με εμφανές το σύνδρομο στέρησης, αλλοδαποί που ψάχνουν μία θέση στον ήλιο, νεαροί χρήστες και παραβάτες και άλλοι πολλοί που περιστασιακά ή όχι πιάστηκαν στην τοιμπίδα.

Μια τοιμπίδα που λειτουργεί πάντα εύρυθμα για ρακένδυτους επαίτες και ή άτυχους

μικροπαραβάτες παρίες, και για όλους όσους χαλάνε τη βιτρίνα της έννομης τάξης, σχεδόν ποτέ όμως για μεγαλόσχημους εγκληματίες ή έστω και για πιο «καθημερινούς» (όπως π.χ. οι εργοδότες που δεν καταβάλουν εμπρόθεσμα στους εργαζομένους τις αποδοχές τους, καιτοι η παραπομπή στο αυτόφωρο προβλέπεται ρητά από τη νομοθεσία - άρθρο μόνο **A.N. 690/1945**).

Όσο για το συνωπισμό, αυτός δεν οφείλεται στη **δικομανία των Ελλήνων**, όπως πολλοί, άσχετοι τελικά με το χώρο διατείνονται. Είναι ζήτημα εάν μία στις είκοσι υποθέσεις έχει διωχθεί κατ'έγκληση ή παρίσταται πολιτική αγωγή σε αυτήν. Οφείλεται μάλλον στη **«δικομανία του νομοθέτη»**, ο οποίος ποινικοποιεί και καθιστά αυτεπάγγελτα διωκόμενες όλες τις διοικητικές παραβάσεις, γεμίζοντας τα πινάκια, ειδικά μάλιστα στο Μονομελές με υποθέσεις.

Αναφέρθηκε ήδη ότι σύμφωνα με το άρθρο **418 παρ. 2** εδ. 2 «Ο εισαγγελέας γνωστοποιεί προφορικά τα στοιχεία της κατηγορίας στον κατηγορούμενο χωρίς να απαιτείται η κοινοποίηση σε αυτόν κλητηρίου θεσπίσματος».

Με τη διάταξη αυτή κάμπτεται εν μέρει η γενική αρχή του άρθρου **139 Κ.Ποιν. Δ.** που επιβάλλει την αιτιολόγηση επί ποινή ακυρότητας των εισαγγελικών διατάξεων και μάλιστα ρητά αναφέρει σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 2 παρ. 5 του ν. 2408/1996 ότι *«μόνη η επανάληψη της διατύπωσης του νόμου δεν αρκεί»* (ως αιτιολογία).

Η κάμψη αυτή όμως δεν εξικνείται μέχρι την **πλήρη αοριστία** της κατηγορίας. Απαιτείται τουλάχιστον η συνοπτική και ακριβής έκθεση της κατηγορίας και η απαγγελία της κατ'άρθρο 343, που δεν εξαιρείται, όπως και το 139 από την αυτόφωρη διαδικασία (άρθρο 424 παρ. 1). Στην πράξη και αυτή ακόμη σπανίζει.

Το αυτόφωρο τείνει να θυμίζει Πταισματοδικείο, το οποίο εκδικάζει αδικήματα **«δι εκθέσεως βεβαιούμενα»**. Συνοπτικές διαδικασίες, σπουδή προς διεκπεραίωση του μεγάλου όγκου, ανάγνωση των εγγράφων και σταθερή απομάκρυνση από την **αρχή τη αμεσότητας** (παρότι αυτή έχει επιβάλει τη θέσπιση του αυτοφώρου) με την πρόοδο της δίκης παρά την απουσία μαρτύρων κατηγορίας, απουσία όλο και περισσότερο επαναλαμβανόμενη τα τελευταία χρόνια. Ούτως ή άλλως η δικογραφία έχει σχηματισθεί κατά τον τρόπο που προαναφέραμε στην προδικασία και η εξέλιξη σε μεγάλο βαθμό προδιαγεγραμμένη.

4. Οι αλλοδαποί

Η περίπτωση των αλλοδαπών χρειάζεται ειδική αναφορά. Οι άνθρωποι αυτοί δικάζονται χωρίς καν να καταλαβαίνουν που βρίσκονται. Μόνη τους επαφή με το χώρο ο διερμηνέας. Ο διερμηνέας, που μεταφράζει ερωτήματα επιδεκτικά συνοπτικής απάντησης, που στην καλύτερη περίπτωση μεταφέρουν στο δικαστήριο τις απαντήσεις του κατηγορουμένου, στη χειρότερη όχι και τέτοιες υφίστανται πολλές όταν η διερμηνεία δεν γίνεται στη μητρική γλώσσα του κατηγορουμένου αλλά σε κάποια τρίτη. Και το γεγονός ότι στη σχετική ερώτηση εάν π.χ. ο τριτοκοσμικής προέλευσης κατηγορούμενος γνωρίζει Αγγλικά η απάντηση είναι

καταφατική με ένα νεύμα ή έστω και με ένα yes, δεν σημαίνει ότι είναι και βάσιμη, ιδίως ότι θα δινόταν με τόσο αβίαστο τρόπο από έναν άνθρωπο που αναμφισβήτητα πάσχει από την ανάγκη εκείνη τη στιγμή να επικοινωνήσει, εάν γνώριζε τις επιπτώσεις που θα έχει σε βάρος του αυτή η

απάντηση.

Όμως συμμετοχή του κατηγορούμενου στη δίκη δεν συνιστά η μονολεκτική απάντησή του σε ξένη γλώσσα σε στερεότυπες ερωτήσεις. Συμμετοχή συνιστά η εκ μέρους του κατανόηση της διαδικασίας, γνώση της δικογραφίας, γνώση των συνεπειών της απόφασης και φυσικά δυνατότητα άρθρωσης υπερασπιστικού λόγου. Οχι μόνο δηλαδή η ικανοποίηση της ανάγκης του στοιχειώδους επικοινωνιακού ελέγχου που του από το δικαστήριο για την επ αυτού άσκηση της εξουσίας του, αλλά κυρίως η **πλήρης αποκατάσταση της δικής του φυσικής ευχέρειας να ελέγχει τη διαδικασία** και να ασκεί τα δικαιώματά του.

Αλλά τα δικαιώματα όταν πρόκειται για αλλοδαπούς **δύσκολα περνούν τις εξετάσεις του κριτηρίου της ισοπολιτείας (άρθρο 5 παρ. 2 Σ)**. Δεν είναι εύκολο να σταθείς μόνος σου απέναντι σε μία κοινωνία προκατειλημμένη και ρατσιστική και σωρευτικά σε ένα δικαστήριο που η αυτόφωρη διαδικασία το εξοπλίζει με περισσότερη αυστηρότητα. **Η ιδιότητα του αλλοδαπού προσδιορίζει επιβαρυντικά τον δράστη** και επιδρά αρνητικά σε όλες τις πτυχές της απόφασης : Στην κρίση περί ενοχής, στο είδος και το ύψος της ποινής, στην αναστέλλουσα δύναμη της έφεσης, στην παρεπόμενη (ποινική) απέλαση. Γιατί ο αλλοδαπός σπάνια φεύγει από το αυτόφωρο ελεύθερος.

Για να συμβεί αυτό πρέπει να αθωωθεί, ή να έχει πάρει αναστολή ή να έχει να εξαγοράσει την ποινή του ή η έφεσή του να έχει αναστέλλουσα δύναμη.

Αλλά και κάτι από αυτά να συμβεί πάλι θα είναι **κρατούμενος εν όψει διοικητικής απέλασης** (ν. 1975/1991) εφόσον έχει εισέλθει παράνομα και στερείται των αναγκαίων νομιμοποιητικών εγγράφων.

Αλλά και αυτά εάν έχει πάλι διοικητικός κρατούμενος θα παραμείνει. Διότι σύμφωνα με την κραυγαλέα αυθαιρέτη και αντισυνταγματική διάταξη του άρθρου 4 παρ. 2 του Π.Δ. 359/1997 : *«Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δημόσιας Τάξης, δύναται να μη χορηγηθεί ή να ανασταλεί ή να ανακληθεί η ισχύς της Κάρτας Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας («πράσινη κάρτα») εφόσον συντρέχουν **λόγοι γενικότερου δημοσίου συμφέροντος**. Αν πρόκειται για **λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας** ή δημόσιας υγείας **αρκεί η απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης**».*

Και στην πράξη, για κάθε αλλοδαπό που συλλαμβάνεται για αδίκημα (τελευταία με εγκύκλιο του Υ.Δ.Τ. έχει περιοριστεί αυτή η πρακτική στις περιπτώσεις παραπομπής ενώπιον του τριμελούς μόνο) εκκινά η διαδικασία αυτεπάγγελτης ανάκλησης της πράσινης κάρτας του με απόφαση Υ.Δ.Τ. και φυσικά ο αλλοδαπός παραμένει κρατούμενος εν όψει της ανάκλησης και της συνεπακόλουθης διοικητικής απέλασής του. Έτσι και όταν ακόμη επιτύχει την επιείκεια του ποινικού δικαστηρίου βρίσκεται αλυσσοδεμένος από τη **διοικητική υπερεξουσία** που η παραπάνω διάταξη έχει κατασκευάσει. Μία υπερεξουσία που επιβάλλει κυρώσεις ανεξάρτητα από την κρίση του δικαστηρίου, **την οποία δικαιούται να απροσχημάστιστα να περιφρονεί**, και επικαλείται την επικινδυνότητα του κατηγορουμένου για τη δημόσια ασφάλεια ακόμη και όταν με νωπή κρίση του το δικαστήριο έκρινε αντίθετα.

□ □ □ **5. Αντί επιλόγου**

Απαιτείται συνεπώς μια ξεκάθαρη «επί της αρχής» τοποθέτηση για το άνοιγμα της συζήτησης :

- **Αντιμετωπίζουμε το αυτόφωρο ως μία διαδικασία προκαταβολής ποινής**, ως ποινής νοουμένης της αποστέρησης των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου και της όλης ταλαιπωρίας που τον συνοδεύει από τη στιγμή της σύλληψης έως την άρση της κράτησής του, όπως φαίνεται να συμβαίνει με την de facto κρατούσα άποψη και στάση της πλειονότητας των αρμόδιων ανακριτικών, εισαγγελικών και δικαστικών λειτουργιών

- Η ως μία διαδικασία που έχει θεσπισθεί για να εξασφαλίζει την «**άμεση και ζώσα**» **απονομή** της ποινικής δικαιοσύνης (μίας δικαιοσύνης που όμως διακηρυκτικά προϋποθέτει όρους **δικαιοσύνης, δικής και πολιτισμένης μεταχείρισης** των υποκειμένων της) με σκοπό την αποκατάσταση της κοινωνικής ισορροπίας και της έννομης τάξης που διαταράχθηκε με το δικαζόμενο έγκλημα, ώστε να συντελεί στη γενική και ειδική πρόληψη

Για όποιον συντάσσεται με την πρώτη άποψη, είναι προφανώς περιττή κάθε συζήτηση. «**Ας πρόσεχε ο κατηγορούμενος**» και ξεμπερδέψαμε.

Για όποιον συντάσσεται με τη δεύτερη το καθήκον να εξετάσει την αντιστοιχία των στόχων με την πραγματικότητα προβάλλει ιδιαίτερα επιτακτικό. Ιδιαίτερα σε όσους που ζούμε κάθε μέρα όσα περιέγραφα και τα νομιμοποιούμε στην ολοένα και εθιζόμενη συνείδηση με την σιωπηρή συνηγορία μας.

Το κλείσιμο μιας εισήγησης απαιτεί προτάσεις. Δεν είναι εύκολη η εκπόνησή τους, αλλά θα υποκύψω στον πειρασμό να δημοσιοποιήσω τις κατευθύνσεις που σκέπτομαι χωρίς να θεωρώ ότι αποτελούν πανάκεια.

Ούτως ή άλλως, **η δικαιοσύνη μιας άδικης κοινωνίας δεν μπορεί παρά να είναι και αυτή άδικη** όταν εφαρμόζει άδικους νόμους, και ακόμη περισσότερο όταν δεν εφαρμόζει τους ελάχιστους δίκαιους. **Το πρόβλημα συνεπώς της απονομής δικαιοσύνης** δεν είναι οργανωτικό, ούτε τεχνικό, ούτε «λειτουργικό». **Είναι πρωτίστως πρόβλημα περιεχομένου**. Γιατί η δικαιοσύνη, «ανεξάρτητη» ή «εξαρτημένη» δεν παύει να είναι **δικαιοσύνη από λίγους για λίγους**. Όμως στο αυτόφωρο καταργούνται ακόμη και τα προσχήματα. Κατευθύνσεις :

1. Κατάργηση της αυτόφωρης διαδικασίας για τα **πλημμελήματα** που υπάγονται στην αρμοδιότητα του **Μονομελούς**. Η κοινωνική απαξία του εξευτελισμού και της ταλαιπωρίας που υφίστανται οι δράστες υπερβαίνει εμφανώς στις περισσότερες περιπτώσεις εκείνη της αξιόποινης πράξης για την οποία κατηγορούνται.

2. Αφαίρεση των ανακριτικών αρμοδιοτήτων, τουλάχιστον αυτών που σχετίζονται με τη λήψη καταθέσεων και απολογιών **από την αστυνομία**.

3. Υποχρεωτική παράσταση συνηγόρου στο αυτόφωρο τριμελές, τουλάχιστον στους αλλοδαπούς και με έξοδα του δημοσίου τουλάχιστον για τους άπορους. Η συντεχνιακή απολαυή του κλάδου, αποτιμώμενη σε όποια μορφή κόστους, είναι εμφανώς μικρότερη του νομικού, πολιτισμικού και κοινωνικού κόστους της **παραγωγής ανθρώπινων απορριμάτων έρμαιων σήμερα** στο έλεος της αυθαιρεσίας κάθε είδους εξουσίας, αλλά και άλλων, χειρότερων συντεχνιακών ομάδων (διερμηνείς,

διαδρομιστές κλπ) και **αναφλέξιμων** **αύριο** στη μεγάλη χωματερή των φυλακών.

Εξ άλλου είναι παράλογο να παραμένει σε ισχύ θεσπισμένη υποχρεωτική παράσταση δικηγόρων σε βάρος τελικά του κοινωνικού συνόλου για κάθε είδους δίκες αστικές ή διοικητικές, περιουσιακού αντικειμένου, ακόμη και για αιτήματα αναβολής, και να μην προβλέπεται το ίδιο σε αξιολογής ποινικής σημασίας δίκες με διακύβευμα το ανεκτίμητης αξίας έννομο αγαθό της προσωπικής ελευθερίας.

4. Υποχρεωτική εφαρμογή των θεσπισμένων ουσιαστικών και δικονομικών εγγυήσεων. Αυτό το τέταρτο, το απλούστερο και συγχρόνως το δυσκολότερο, που είναι πιο σημαντικό, εξαρτάται από όλους μας και κυρίως από εσάς κ.κ. εισαγγελείς και δικαστές. Γιατί είναι γνωστό ότι **τα δικαιώματα ευημερούν, όχι όμως κατ ανάγκη και οι δικαιούχοι.**

.....

Ενας στίχος που έγραψε πριν είκοσι περίπου χρόνια, ο Διονύσης Σαββόπουλος επαναστάτης ακόμη τότε, στο τραγούδι «Μακρύ ζεϊμπέκικο για το Νίκο» έλεγε :

«Το δικαστήριο λειτουργούσε μέσα εκεί, μα η δικαιοσύνη ήταν απέξω».

Ας βοηθήσουμε όλοι ώστε οι ποιητές της επόμενης γενιάς να μην συναντούν ερεθίσματα για παρόμοιες εμπνεύσεις.

Σας ευχαριστώ.□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

Το κείμενο αυτό απετέλεσε εισήγηση με θέμα αυτό του τίτλου του, η οποία παρουσιάστηκε στην διημερίδα με θέμα «Λειτουργικά προβλήματα της Δικαιοσύνης», που διοργανώθηκε από τις ενώσεις δικαστών, την ολομέλεια προέδρων δικηγορικών συλλόγων και την ομοσπονδία δικαστικών υπαλλήλων στην Αθήνα στις 17.12.2000.

□□